

Viața omului e până la urmă doar o problemă de supraviețuire (și de reproducere), astfel că în mod firesc, toate gândurile și acțiunile omului sunt bazate pe necesitățile și pornirile sale instinctuale. Fiind naturale, ele nu sunt nici bune, nici rele.

Gândurile și acțiunile devin însă „bune” sau „rele” când le comparăm cu anumite repere culturale numite *legi morale*, apărute ca o condiție esențială pentru a se putea trăi în comun cu alți semeni, într-o anumită societate. În acest scop orice individ e obligat să respecte niște *reguli de conviețuire*. Acestea stabilesc ce e „binele” și ce e „răul” - noțiuni legate de viața socială, de relațiile cu cei din jur.

□□ **Morală** este activitatea mintală care se ocupă de categorisirea celorlalte activități omenești în „bune” sau „rele”. **Legile moralei** reprezintă reguli de purtare individuală care consfințesc experiența colectivă tradițională despre comportarea ce a asigurat succesul și dezvoltarea grupului, adică supraviețuirea colectivității respective. Întrucât soluțiile de supraviețuire corespunzătoare mediului geografic etc. au fost foarte diferite, fiecare societate stabilește ce e răul și ce e binele în cadrul ei. Legile moralei oficiale sunt diferite la diverse societăți (civilizații) și au evoluat de-a lungul timpului împreună cu condițiile de trai și moravurile societăților respective. De exemplu, legile moralei nu sunt aceleași în regimul comunist și în cel capitalist (deși oamenii sunt aceiași).

Există câteva legi morale cu valabilitate universală: să nu ucizi etc.; dar ele sunt puține. Majoritatea regulilor nu sunt valabile oriunde pe glob. Pentru utilizarea curentă, legile moralei au fost prezentate practic sub forma *legilor religioase* (vezi cele 10 porunci biblice), sau a *legislației juridice*.

□□ **Principiul de bază al moralei** este cel *al binelui și răului* – restul valorilor morale, sau virtuțile, decurg din acesta. „Binele” înseamnă aplicarea în practică a regulii:

fă-i altuia ce ți-ar place să-ți facă el ție

(sau:

ce îți faci și ție

). Sau a regulii inverse:

ce ție nu-ți place, altuia nu face

Aristotel zicea că singurul rău pe lumea asta ar fi excesele: prea mult sau prea puțin – din orice lucru, acțiune, gând, sau caracteristică: mâncare, plăcere, foame, cald, avere etc.

Calificarea gândurilor și faptelor drept bune sau rele se aplică fiecărui om, atât în privința vieții sale personale, considerată izolată, cât și a celei trăite în grup, legată de relațiile sale interpersonale.

Valorile morale (sau **virtuțile**) reprezintă aplicarea la orice fel de acțiune omenească a regulii „binelui” (a acțiunii corecte, corespunzătoare intereselor colective), respectiv de respingerea și condamnarea „răului”.

Opusul virtuții este **viciul**. Viciul, sau „răul”, sau păcatul, este acțiunea egoistă, cu ignorarea necesităților celorlalți membri ai grupului, reprezintă supunerea individului față de instincte și acționarea în consecință, respingând rațiunea și altruismul. „Răul” nu e ceva absolut, produs de vreun diavol, ci pur și simplu e prezent în noi permanent. N-avem ce face, trebuie să trăim cu el, să-l acceptăm și să ne împăcăm cu el.

Cum se poate lupta cu „răul” din noi?

În primul rând prin constatarea și acceptarea existenței sale.

Apoi, prin spălarea minții. În fond, noi am inventat în mintea noastră clișeele (noțiunile) binelui și răului, ele nu există în realitate: Natura, lumea, sunt neutre, indiferente. Sarcina e ca noi să ne adaptăm realității lumii, nu să dorim sau să impunem schimbarea lumii, pentru a o face să corespundă unor închipuiri ale minții noastre.

□□ **Mentalitatea** (sau **atitudinea**) este maniera în care individul gândește pentru a-și rezolva toate problemele legate de viață și de relațiile sale cu societatea și cu mediul natural. Mentalitatea este determinată atât de moștenirea genetică, cât și de educația individului. Ea poate fi: optimistă sau pesimistă, activă sau pasivă, constructivă sau distructivă, afirmativă sau defensivă, prietenoasă sau dușmănoasă șamd.

□□ **Moralitatea** este mentalitatea care respectă legile morale.

□□ **Caracterul** unui om este caracteristica ce arată modul în care individul rezolvă problemele vieții și se manifestă în relațiile cu el însuși, cu semenii și cu Natura.

Conform DEX: CARACTÉR, caractere, s.n. 1. Ansamblul însușirilor fundamentale psihice-morale ale unei persoane, care se manifestă în modul de comportare, în ideile și în acțiunile sale. □ Personalitate morală fermă. □ Însușire morală care se manifestă prin perseverență, voință fermă și corectitudine. Om de caracter.

Deci caracterul nu este reprezentat de vorbe, scrise sau vorbite, ci de idei ferme și corecte și de faptele prin care ideile prind viață. Caracterul poate fi bun sau rău, infect sau ireproșabil. Cum se decide încadrarea unui om la caractere tari sau la caractere de evitat? Pentru asta se folosesc două criterii:

1. faptele lui;

2. corespondența faptelor sale cu interesul general.

Fără luarea în considerație a ambelor condiții – aprecierea e incompletă și inexactă.

□□ **Caracterul bun** este capacitatea de a face fapte bune, adică altruiste, de a respecta în

purtarea sa valorile morale considerate „corecte” de grupul din care face parte. De exemplu noi considerăm că hoția este ceva reprobabil, dar numeroase societăți (triburi) din Africa o consideră virtute; la fel gândesc și unii minoritari de la noi.

□□□ **Caracterul rău** este însușirea omului de a fi egoist și a nu respecta valorile morale „bune”, de a se gândi numai la satisfacerea nevoilor și instinctelor sale personale, neluând în considerație și interesul colectiv.

Din punctul de vedere al moralei, *caracterul* este trăsătura esențială a individului, de la care decurg majoritatea celorlalte caracteristici ale purtării.

În general faptele (acțiunile) conforme cu valorile morale sunt nenaturale, deoarece contravin pornirilor instinctuale, și rezultă numai ca urmare a unei constrângeri impusă de grup. Omul nu făptuiește acțiunile morale bune în mod instinctiv, ci numai în urma unei gândiri din care rezultă avantajul acestei alegeri. Pentru a ajunge să raționeze astfel, individul trebuie însă educat „bine” (educație morală) – în sensul constatărilor de mai sus.

În fond, toată „morală” reprezintă rezultatul unei transformări a individului uman (a animalului nou născut) datorată *învățăturii*. Aproape că putem zice: „*învățătura este morală* – și invers”. Deci, moralitatea unui individ este strâns legată de cantitatea de învățătură (în realitate – de educație) pe care a însușit-o (însă e nevoie ca educația să fie corectă!). Fiind contrară instinctelor, orice fel de învățătură: matematica, gramatica etc. va fi respinsă în mod natural de copii și trebuie făcută prin constrângere (la adulți apare însă interesul pentru învățătură, căci ei sunt în stare să constate că le ușurează viața).

Atât răul cât și binele sunt molipsitoare, numai că binele se răspândește cu viteză mult mai mică.

Prin educație se poate modifica atât mentalitatea cât și caracterul individului. Educația morală înseamnă formarea unui caracter bun. Această educație „bună” se poate face:

- în diverse locuri: în familie, în școală, în societate, în armată, în instituții de reeducare

(închisori, lagăre etc.);

- în multe feluri: prin învățare, constrângere etc.;

- în orice împrejurare: la joacă, la lucru, în școală, într-o călătorie șamd.

Există însă și educație „rea”. Aceasta înseamnă cel mai adesea fie lipsa oricărei educații, fie o educație bazată pe alte principii morale decât cele pe care le considerăm noi că sunt „bune”.

Din cauză că purtarea „rea” ține de corp (instincte), practic **nu se poate face educație morală fără a implica și corpul** doar pe calea minții. De aici rezultă necesitatea **educației fizice formatoare de caracter**

Individul care respectă valorile morale datorită raționamentului are o *purtare etică* și contribuie astfel la bunul mers al grupului (comunității, națiunii) sale.

Există și posibilitatea ca după o perioadă îndelungată de purtare etică, unii indivizi să se transforme interior, ajungând să-și controleze (sau atrofieze) instinctele. În acest caz ei vor respecta valorile morale în mod instinctiv, fără să se mai gândească, iar purtarea lor se numește *morală*. Foarte puțini indivizi ajung însă la o purtare morală.

Scopul întregii străduințe în vederea civilizării oamenilor este dispariția purtărilor imorale, adică dispariția Ego-centrismului, neutralizarea Eu-lui. Dificultatea comportării morale constă în respectarea intereselor general, ale celorlalți (conform rațiunii), înaintea celor personale (cum ar fi instinctele). Drumul spre desăvârșire este marcat de îndemnul “*gândește și muncește* (cu cap)”, prin care individul ajunge să se antreneze mereu, să-și autocontroleze instinctele și perfecționeze trăsăturile corporale, mintale și spirituale, fără încetare, până devin „corecte”.

Lipsa moralității și degenerarea biologică sunt două boli mortale de care omenirea civilizată suferă cu ne-simțire (aceasta fiind poate a treia boală). Criza lumii actuale este o **criză morală** (însă nu spirituală sau religioasă). Să nu mai pierdem timpul căutând alte explicații savante, ci să înțelegem, să acceptăm și să participăm la această realitate, care ne face pe fiecare în acelaș timp nu doar părtaș și făptaș la acțiunea speciei umane, ci și victimă a acțiunilor celorlalți.